

Rozkład materiału

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
I. Człowiek i społeczeństwo						
1.	Oto jest człowiek – człowiek i jego najważniejsze umiejętności	<ul style="list-style-type: none"> co wyróżnia nas od innych, potrzeby człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia swoje niektóre uzdolnienia i umiejętności, wymienia i opisuje najważniejsze elementy osobowości człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> Przeprowadź rozmowę lub wywiad z rodzicami albo opiekunami o tym, co w życiu jest ważniejsze: mieć czy być. Wyobraź sobie, że pewnego dnia budzisz się w świecie, w którym z powodu nieudanego eksperymentu z klonowaniem wszyscy ludzie są identyczni pod względem wyglądu i osobowości. Napisz opowiadanie o jednym dniu spędzonym w takim świecie. Nadaj tytuł swojemu opowiadaniu. 	rozdział 1.	scenariusz lekcji
2.	Człowiek wśród innych	<ul style="list-style-type: none"> człowiek jako istota społeczna, człowiek na społecznej scenie (role społeczne), więzi społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje człowieka jako istotę społeczną i wskazuje stosowne przykłady, opisuje role społeczne, wymienia kilka przykładów ról społecznych, które odgrywa 		rozdział 2.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
3.	Być w grupie społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • grupa społeczna jako fundament życia społecznego, • rodzaje grup społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje grupy społeczne i wskazuje, jaką rolę odgrywają, • charakteryzuje różne grupy społeczne, wskazując ich specyficzne cechy, • dokonuje podziału grup społecznych na formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne, duże i małe 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotujcie wspólnie z nauczycielem ankiety w ramach projektu społecznego „Moja generacja – jacy jesteśmy, co jest dla nas ważne”. Przeprowadźcie badania ankietowe wśród uczniów gimnazjum, następnie zaprezentujcie wyniki. 	rozdział 3.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 1.–3.)
4.	Razem, mości panowie! Czyli nie ma jak w grupie	<ul style="list-style-type: none"> • normy grupowe, • role odgrywane w grupie, • różne typy przywództwa w grupie, • sposoby podejmowania decyzji w grupie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia, jakie role można odgrywać w grupie, • opisuje różne typy przywództwa w grupie, • charakteryzuje różne sposoby podejmowania decyzji w grupie oraz wskazuje ich dodatnie i ujemne strony, • wskazuje dobre i złe strony różnych typów przywództwa 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotujcie w grupach takie projekty działań na rzecz innych ludzi, aby został w nich zrealizowana norma wzajemności. • Przygotujcie ankietę badającą różne typy przywódców – wykorzystajcie ich charakterystyki. Przeprowadźcie sondaż wśród przewodniczących samorządu szkolnego i samorządów klasowych. Jakiego typu przywództwa są im najbliższe? Wyniki swoich badań zaprezentujcie na forum klasy. 	rozdział 4.	scenariusz lekcji
5.	Wszystko zaczyna się w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • rodzina jako szkoła życia w społeczeństwie, • zbiorowość, społeczność, społeczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i opisuje podstawowe funkcje pełnione przez rodzinę, • opisuje rodzinę jako małą grupę społeczną, • wyjaśnia, na czym polega różnica między zbiorowością, społecznością i społeczeństwem, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zaprojektuj zmiany, które można przeprowadzić w najbliższej okolicy twojej szkoły, a których celem będzie poprawa jakości życia społeczności lokalnej. Zastanów się, jakie działania można podjąć, aby urzeczywistnić twój projekt. 	rozdział 5.	wskazówki metodyczne

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
			<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje na wybranych przykładach społeczeństwo otwarte i społeczeństwo zamknięte 			
6.	Podziały, zróżnicowanie i problemy społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> być albo mieć, czyli o wartościach i stylach życia, zróżnicowanie społeczeństwa, o społeczeństwie polskim i jego problemach 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, na czym polega zróżnicowanie społeczeństwa, wskazuje problemy społeczne w swojej najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotujcie w grupach ankiety i przeprowadźcie w waszej szkole badania dotyczące szkolnych problemów uczniów, a następnie zaproponujcie program działań, który mógłby pomóc w rozwiązaniu tych kwestii. Poszukaj informacji o problemach społecznych występujących w twojej okolicy. Spróbuj wskazać działania, które mogłyby je zlikwidować. 	rozdział 6.	wskazówki metodyczne, sprawdzian (rozdziały 4.–6.)
7.	Walczyć, odejść, negocjować...	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie konfliktu, przyczyny powstawania konfliktów, sposoby rozwiązywania konfliktów, sztuka prowadzenia negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze rodzaje konfliktów, wskazuje przyczyny powstawania konfliktów, podejmuje próbę rozwiązania prostego konfliktu interpersonalnego na drodze negocjacji, opisuje najważniejsze zasady prowadzenia negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> Skorzystaj z prasy lub internetu i przygotuj wystąpienie na temat konfliktów międzynarodowych, które zdarzyły się w ciągu ostatnich lat na świecie. Opowiedz o sposobach ich rozwiązywania. Przygotujcie scenki – w formie dramy – pokazujące przebieg negocjacji między państwami, które stanęły wobec groźby konfliktu zbrojnego. 	rozdział 7.	scenariusz lekcji

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
8.	Powtórzenie i podsumowanie działu: Człowiek i społeczeństwo Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • napisał i zaliczył pracę klasową z zakresu działu: <i>Człowiek i społeczeństwo</i> 			praca klasowa (dział I)
• II. Być uczniem, być obywatelem						
9.	Jestem uczniem, czyli lekcja o szkole	<ul style="list-style-type: none"> • zasady i normy funkcjonowania szkoły, • kodeks ucznia, • blaski i cienie społeczności szkolnej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jakie funkcje pełni w szkole: dyrektor, rada rodziców, rada pedagogiczna i samorząd szkolny, • wskazuje co najmniej kilka ważnych funkcji, które pełni szkoła, • podaje, jaką rolę w życiu społeczności szkolnej odgrywa kodeks ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotujcie akcję „Nasza Szkoła”, w czasie której zaprezentujecie np. historię waszej szkoły, znanych absolwentów, a także informacje o tym, jak obecnie działa wasza szkoła. Skuteczność tych działań możecie sprawdzić w formie ankiet lub konkursu wiedzy o szkole. 	rozdział 8.	wskazówki metodyczne
10.	Ile zależy od nas samych, czyli słowa kilka o samorządzie szkolnym	<ul style="list-style-type: none"> • różne znaczenia pojęcia samorządność, • funkcjonowanie samorządu szkolnego, • jak zorganizować wybory samorządowe w szkole 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje najważniejsze funkcje, jakie pełni samorząd szkolny, • podaje najważniejsze zasady wyboru samorządu szkolnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystając z przeprowadzonych wśród uczniów ankiet, opracujcie propozycje zadań, które powinien realizować wasz samorząd szkolny w najbliższym roku. 	rozdział 9.	wskazówki metodyczne, sprawdzian (rozdziały 7., 8., 9.)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
11.	Umiejętności i cnoty obywatelskie	<ul style="list-style-type: none"> • katalog cnót i umiejętności obywatelskich, • znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich, • cechy dobrego obywatela 	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich, • wskazuje cechy dobrego obywatela, odwołując się do przykładów współczesnych i historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotuj i przeprowadź na terenie szkoły akcję plakatowo-informacyjną promującą pozytywne zachowania społeczne i obywatelskie. • Na podstawie ankiet określ, które z postaci historycznych i współczesnych są wskazywane jako wzorce dobrego obywatela. Sformułuj pytania w ten sposób, aby odpowiedzi wyjaśniały motyw wyboru określonej postaci. Wyniki opracuj w formie plakatu i zaprezentuj na forum klasy. 	rozdział 10.	wskazówki metodyczne
12.	Spółeczeństwo obywatelskie	<ul style="list-style-type: none"> • społeczeństwo obywatelskie, • różnorodność działań obywatelskich, • Polacy jako społeczeństwo obywatelskie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, czym jest społeczeństwo obywatelskie, • wskazuje, jak można aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i obywatelskim, • wskazuje działania, jakie podejmuje społeczeństwo obywatelskie 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotuj projekt działań na rzecz innych (np. akcja charytatywna, pomoc innym w nauce), który mógłbyś zrealizować samodzielnie lub wspólnie ze znajomymi. 	rozdział 11.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 10., 11.)
13.	Powtórzenie i podsumowanie działu: Być uczniem, być obywatelem Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • napisał i zaliczył pracę klasową z zakresu działu: <i>Być uczniem, być obywatelem</i> 			praca klasowa (dział II)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
• III. W świecie mediów i informacji						
14.	Środki masowego przekazu we współczesnym świecie	<ul style="list-style-type: none"> • różnorodność środków masowego przekazu, • rola mediów w społeczeństwie, • środki masowego przekazu jako czwarta władza 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje różne rodzaje mediów, • opisuje różne sposoby interaktywnej komunikacji, • wskazuje, jaką rolę odgrywają media we współczesnym społeczeństwie, • wykazuje, dlaczego media są nazywane czwartą władzą 	<ul style="list-style-type: none"> • Opracuj projekt dotyczący korzystania przez uczniów z różnych rodzajów mediów. Wskaż, jakie działania należy podjąć, aby propagować media ciekawe i wartościowe. 	rozdział 12.	wskazówki metodyczne
15.	Jak korzystać ze środków masowego przekazu?	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnianie informacji od komentarza, • rola reklamy w mediach, • badania opinii publicznej i ich znaczenie dla społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w mediach potrzebne informacje, • odróżnia informację od komentarza, • krytycznie odbiera przekaz reklamowy, • opisuje znaczenie badań opinii publicznej, • odczytuje i interpretuje sondaże opinii publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotuj projekt reklamy społecznej dotyczącej problemów twojej społeczności szkolnej. 	rozdział 13.	scenariusz lekcji
16.	Jak zdobywać, przetwarzać i prezentować informacje?	<ul style="list-style-type: none"> • informacja na wagę złota a społeczeństwo informacyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia opinie od faktów, • przygotowuje samodzielnie prezentację i publicznie ją przedstawia, 	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystając z zamieszczonego w podręczniku schematu prezentacji, przygotuj krótkie (maksymalnie 5 minut) wystąpienie na temat związany z mediami. 	rozdział 14.	wskazówki metodyczne, sprawdzian (rozdziały 12.–14.)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		<ul style="list-style-type: none"> opinie a fakty, trudna sztuka prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje i stosuje zasady komunikowania się oraz budowania współpracy w ramach grupy 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotujcie scenki, w których w formie niewerbalnej przedstawicie takie pojęcia jak np. wolność, patriotyzm, miłość. 		
17.	Powtórzenie i podsumowanie działu: W świecie mediów i informacji (np. w formie sprawdzianu)	<ul style="list-style-type: none"> uczniowie piszą sprawdzian (lekcje 14.–16.) w czasie 20–30 minut, krótkie omówienie sprawdzianu 	<ul style="list-style-type: none"> napisał i zaliczył sprawdzian 			praca klasowa (dział III)
• IV. Samorząd terytorialny						
18.	Nic o nas bez nas... Kilka słów o samorządzie terytorialnym	<ul style="list-style-type: none"> samorząd terytorialny, sposób powoływania władz samorządowych i ich struktura, zadania gminy, powiatu, województwa 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny, opisuje strukturę i wymienia najważniejsze zadania samorządu terytorialnego, podaje sposób powoływania władz samorządu terytorialnego, podaje nazwy gminy, powiatu i województwa, w których mieszka 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotuj prezentację o gminie, w której mieszkasz, lub o swoim powiecie albo województwie. W prezentacji uwzględnij następujące elementy: władze, obszar i ludność, ciekawe miejsca, kulturę, historię. Przeprowadź wywiad z działaczem samorządowym w twojej gminie na temat jego działalności w samorządzie terytorialnym. Wywiad zaprezentuj na forum klasy. 	rozdział 15.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
19.	Spółeczność lokalna oraz sposoby jej organizowania się	<ul style="list-style-type: none"> • samorządność jako sposób organizowania się społeczności, • wpływ obywateli na decyzje władz samorządowych, • samorząd terytorialny a władza centralna 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje, w jaki sposób obywatele mogą wpływać na decyzje władz samorządowych, • pisze petycję lub list otwarty skierowany do władz samorządu lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Na podstawie przeprowadzonych ankiet określ katalog najważniejszych problemów, którymi powinien się zająć samorząd lokalny twojej gminy (twojego miasta). Następnie w formie listu otwartego lub petycji do radnego opisz najczęściej pojawiający się problem i wskaż propozycję jego rozwiązania. 	rozdział 16.	wskazówki metodyczne, sprawdzian (rozdziały 15., 16.)
20.	Jak funkcjonują urzędy samorządu terytorialnego?	<ul style="list-style-type: none"> • procedury obowiązujące w załatwianiu spraw w urzędach, • załatwiamy sprawy urzędowe w gminie, powiecie i województwie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje, jakie sprawy można załatwić w urzędach samorządu terytorialnego, • opisuje najważniejsze sposoby postępowania przy załatwianiu różnych spraw w urzędach, • sporządza pismo urzędowe 		rozdział 17.	scenariusz lekcji
21.	To, co najbliżej – mała ojczyzna	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia małej ojczyzny i regionu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są mała ojczyzna i region, • wymienia czynniki kształtujące odrębność regionalną, 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotuj prezentację na temat regionu, w którym mieszkasz. • Napisz opowiadanie: „Moja mała ojczyzna to...”. 	rozdział 18.	wskazówki metodyczne, sprawdzian (rozdziały 17., 18.)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		<ul style="list-style-type: none"> • czynniki kształtujące odrębność regionalną, • patriotyzm obywatelski 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy charakterystyczne regionu, w którym mieszka, • wyjaśnia, czym jest patriotyzm obywatelski 			
22.	Powtórzenie i podsumowanie działu: Samorząd terytorialny Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • napisał i zaliczył pracę klasową z zakresu działu: <i>Samorząd terytorialny</i> 			praca klasowa (dział IV)
• V. Państwo i władza demokratyczna						
23.	Na początku było państwo	<ul style="list-style-type: none"> • geneza państwa, • funkcje państw, • geneza narodów 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje najważniejsze teorie powstania państwa, • wymienia funkcje państwa, • podaje genezę współczesnych narodów i wie, jak kształtuje się poczucie tożsamości narodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Opracujcie w grupach projekty własnych państw. Prezentując je, pamiętajcie o instytucjach, które tworzą państwo, systemie rządzenia, a także symbolach narodowych. 	rozdział 19.	scenariusz lekcji
24.	Polak czy polski obywatel?	<ul style="list-style-type: none"> • obywatelstwie polskim, • siła stereotypów – 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się różni obywatelstwo od narodowości, • podaje, w jaki sposób można nabyć obywatelstwo na prawie 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotujcie i przeprowadźcie w szkole kampanię skierowaną przeciwko stereotypom narodowościowym. 	rozdział 20.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		jak postrzegamy inne narody, a jak inni nas postrzegają	ziemi i prawie krwi, <ul style="list-style-type: none"> wymienia prawa i obowiązki obywatelskie wynikające z konstytucji, wyjaśnia, czym jest stereotyp i jak funkcjonuje 			
25.	Trudna sztuka patriotyzmu	<ul style="list-style-type: none"> polskie symbole narodowe, „Ojczyznę kochać trzeba i szanować” różne oblicza patriotyzmu, młodzi ludzie a patriotyzm 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak powstały polskie symbole narodowe, wyjaśnia, odwołując się do różnych przykładów, czym jest patriotyzm, wskazuje różnice między patriotyzmem a nacjonalizmem, szowinizmem, kosmopolityzmem 	<ul style="list-style-type: none"> W ciekawej formie (np. komiksu lub ilustrowanego opowiadania) przedstaw legendarne opowieści o powstaniu polskich symboli narodowych. Napisz opowiadanie o tym, jak będzie wyglądał patriotyzm przyszłości. 	rozdział 21.	scenariusz lekcji
26.	Inni u nas, my u innych – o mniejszościach narodowych, etnicznych i Polonii	<ul style="list-style-type: none"> mniejszości narodowe a mniejszości etniczne, Polacy na obczyźnie, o budowaniu szacunku dla innych narodów 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia mniejszości narodowe od mniejszości etnicznych, wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące obecnie w Polsce i przedstawia ich prawa, wyjaśnia, co to jest Polonia i w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną 	<ul style="list-style-type: none"> Poszukajcie informacji o mniejszościach narodowych i uchodźcach przebywających w Polsce i opracujcie projekt działań, które mogłyby przedstawić i przybliżyć społeczności szkolnej ich sytuację. 	rozdział 22.	wskazówki metodyczne, sprawdzian (rozdziały 19.–22.)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
27.	O najważniejszych zasadach demokracji	<ul style="list-style-type: none"> • dzieje demokracji, • najważniejsze zasady nowożytnej demokracji, • wady i zalety demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze etapy w dziejach demokracji, • określa najważniejsze zasady nowoczesnej demokracji, • wskazuje mocne i słabe strony demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> • Opracuj projekt na temat fikcyjnej wyspy noszącej nazwę Antydemokracja. • W formie komiksu przedstaw jeden fragment z dziejów demokracji. 	rozdział 23.	scenariusz lekcji
28.	Systemy autorytarne i totalitarne	<ul style="list-style-type: none"> • wiek XX stuleciem totalitaryzmu i autorytaryzmu, • władza a obywatel w systemach autorytarnych, • władza a obywatel w systemach totalitarnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są systemy totalitarne i autorytarne, • określa, na czym polega negatywna rola systemów totalitarnych i autorytarnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotuj projekt (np. w formie prezentacji) o współczesnych państwach rządzonych w sposób totalitarny lub autorytarny. • Z osobami pamiętającymi lata 40. i 50. XX w. przeprowadź wywiad na temat wprowadzania w Polsce komunizmu i czasów stalinowskich. 	rozdział 24.	scenariusz lekcji
29.	Polskie tradycje demokratyczne	<ul style="list-style-type: none"> • polskie tradycje demokratyczne, • władza autorytarna i totalitarna w historii państwa polskiego, • III Rzeczpospolita 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze tradycje demokracji polskiej, • opisuje, jak powstała III Rzeczpospolita, • wymienia najważniejsze sukcesy III Rzeczypospolitej 		rozdział 25.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
30.	Powtórzenie i podsumowanie działu: Państwo i władza demokratyczna Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • napisał i zaliczył pracę klasową z zakresu działu: <i>Państwo i władza demokratyczna</i> 			praca klasowa (dział V)
• VI. Aktywność polityczna						
31.	Wyborcy i wybory	<ul style="list-style-type: none"> • prawie do uczestnictwa w wyborach, • zasady demokratycznych wyborów, • kryteria, którymi się kierują wyborcy, • kampania wyborcza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje argumenty za udziałem w wyborach, • wymienia najważniejsze zasady demokratycznych wyborów, • wymienia najważniejsze – z punktu widzenia wyborcy – cechy kandydata 	<ul style="list-style-type: none"> • Razem z opiekunem samorządu szkolnego opracujcie ordynację wyborczą do samorządu waszej szkoły. • Na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród uczniów opracujcie charakterystykę idealnego kandydata na przewodniczącego samorządu szkolnego. 	rozdział 26.	scenariusz lekcji
32.	Współczesne systemy partyjne	<ul style="list-style-type: none"> • systemy partyjne i ich podział, • charakterystyka polskiego systemu partyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między poszczególnymi systemami partyjnymi, • charakteryzuje wybrany system partyjny oraz wskazuje jego wady i zalety 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotujcie obrady gabinetu cieni poświęcone ocenie pracy aktualnego rządu. 	rozdział 27.	scenariusz lekcji

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
33.	Partyjny, bezpartyjny, a może związkowiec?	<ul style="list-style-type: none"> • cechy i funkcje partii politycznych i związków zawodowych, • charakterystyka najważniejszych partii politycznych i związków zawodowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze funkcje partii politycznych, • charakteryzuje partie polityczne obecne w sejmie, wskazując, które należą do koalicji rządzącej, a które do opozycji (uczniowski projekt edukacyjny), • omawia najważniejsze funkcje związków zawodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotuj prezentację na temat: „Główne partie polityczne w dzisiejszej Polsce”. 	rozdział 28.	wskazówki metodyczne
34.	Błaski i cienie życia politycznego	<ul style="list-style-type: none"> • od antycznej polis do współczesnego polityka, • kultura polityczna, • moralność a polityka 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy, jakimi powinien się odznaczać dobry polityk, • wyjaśnia, na czym polega kultura polityczna, • podaje przykłady zachowań etycznych w polityce, a także sytuacji, gdy zasady etyczne nie są w polityce przestrzegane, • sporządza oficjalny list lub petycję 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotuj zestaw dziesięciu pytań, które chciałbyś zadać znanemu politykowi. • Napisz list otwarty lub petycję w sprawie, którą uważasz za szczególnie ważną dla życia politycznego Polaków, np. na temat korupcji wśród polityków, niskiej frekwencji wyborczej, brutalizacji zachowań wśród młodzieży. 	rozdział 29.	scenariusz lekcji
35.	Powtórzenie i podsumowanie działu: Aktywność polityczna Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • napisał i zaliczył pracę klasową z zakresu działu: <i>Aktywność polityczna</i> 			praca klasowa (dział VI)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
• VII. Ustrój Rzeczypospolitej						
36.	Konstytucja jako najważniejszy akt prawny	<ul style="list-style-type: none"> konstytucjach polskich, konstytucja jako najwyższy akt prawny, najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w konstytucji 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze polskie konstytucje, określa rolę, jaką odgrywa konstytucja w państwie, charakteryzuje najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w polskiej konstytucji 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotuj prezentację multimedialną na temat: „Historia konstytucji polskich”. 	rozdział 30.	scenariusz lekcji
37.	Prawa i obowiązki wynikające z Konstytucji RP	<ul style="list-style-type: none"> katalog praw i obowiązków wynikających z konstytucji, znajomości praw i obowiązków zapisanych w konstytucji, prawa obywatelskie a prawa człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady praw i wolności zapisanych w konstytucji, opisuje, czym są prawa człowieka, opisuje organizacje zajmujące się ochroną praw człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> Przeprowadźcie w waszej szkole badania, które wykażą, na ile uczniowie znają swoje prawa i obowiązki. Opracujcie wyniki. Jeśli będą one niezadowolające, zastanówcie się, jak zmienić taki stan rzeczy. 	rozdział 31.	scenariusz lekcji
38.	Władza ustawodawcza – sejm i senat	<ul style="list-style-type: none"> sposób powoływania władzy ustawodawczej, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy na przykładzie państwa polskiego, wyjaśnia, jak są 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotujcie i zaprezentujcie (np. w formie prezentacji multimedialnej) wystąpienie na temat: „Jak działają parlamenty w wybranych państwach Europy?”. 	rozdział 32.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 30.–32.)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		<ul style="list-style-type: none"> zakres władzy oraz funkcje sejmu i senatu, etapy tworzenia ustawy, praca polskiego parlamentu 	<p>przeprowadzane w Polsce wybory parlamentarne,</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zadania, zasady działania i funkcje polskiego parlamentu, opisuje proces uchwalania ustawy 			
39.	Władza wykonawcza Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> sposób powoływania władzy wykonawczej – Prezydenta RP, Rady Ministrów, zakres władzy premiera i prezydenta, służba cywilna 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady uprawnień prezydenta w różnych dziedzinach, wyjaśnia, jak jest powoływany i czym się zajmuje rząd, podaje nazwisko aktualnego premiera i kilku ministrów, wyjaśnia, na czym polega konstruktywne wotum nieufności, wyjaśnia, w jakim celu jest powoływana służba cywilna i czym powinien się charakteryzować urzędnik służby cywilnej 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotujcie symulację posiedzenia rządu, na którym przedstawicie sprawy, jakimi powinny się zająć poszczególne resorty, oraz propozycje działań, jakie powinny być podjęte w celu realizacji tych zadań. 	rozdział 33.	scenariusz lekcji
40.	Jak działa system sędziowski w Rzeczypospolitej Polskiej?	<ul style="list-style-type: none"> organizacja systemu sądownictwa w III RP, 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje organy władzy sądowniczej, określa zasady, na podstawie których działają polskie sądy 	<ul style="list-style-type: none"> Przeprowadźcie wśród uczniów ankietę oceniającą działalność polskiego systemu sądownictwa, a następnie przygotujcie w grupach argumenty do dyskusji na temat: 	rozdział 34.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		<ul style="list-style-type: none"> zasady określające działalność władzy sądowniczej 		„Jak działa system sądowniczy w Polsce?”. Przygotowując się do dyskusji, poszukajcie na ten temat informacji, np. w mediach.		
41.	Organy wymiaru sprawiedliwości, kontroli państwowej i ochrony prawa	<ul style="list-style-type: none"> organy wymiaru sprawiedliwości sądy i trybunały, organy kontroli prawa 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak działają sądy powszechne, wyjaśnia, jaką rolę odgrywa w Polsce Trybunał Konstytucyjny, a jaką Trybunał Stanu 	<ul style="list-style-type: none"> Wcielcie się w role osób występujących w sądach (np. sędziego, obrońcy) i przygotujcie w klasie inscenizację przebiegu rozprawy sądowej rozstrzygającej w sprawie cywilnej lub karnej. Odwiedźcie stronę internetową Rzecznika Praw Dziecka, zapoznajcie się z jej zawartością, a następnie przeprowadźcie w szkole kampanię informacyjną na temat działalności Rzecznika Praw Dziecka. 	rozdział 35.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 33.–35.)
42.	Powtórzenie i podsumowanie działu: Ustrój Rzeczypospolitej Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> napisał i zaliczył pracę klasową z zakresu działu: <i>Ustrój Rzeczypospolitej</i> 			praca klasowa (dział VII)
• VIII. Polska, Europa i współczesny świat						
43.	Polska w Europie, Polska na świecie	<ul style="list-style-type: none"> najważniejsze kierunki polskiej polityki zagranicznej, relacje Polski 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia najważniejsze kierunki polskiej polityki zagranicznej, charakteryzuje relacje Polski z wybranym krajem na 	<ul style="list-style-type: none"> Na podstawie samodzielnie zebranych informacji scharakteryzuj relacje Polski z wybranym krajem. Odwołaj się do kwestii historycznych, politycznych, gospodarczych i kulturalnych. 	rozdział 36.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		<ul style="list-style-type: none"> z sąsiadami, • polskie przedstawicielstwa zagraniczne 	<p>podstawie samodzielnie zebranych informacji,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym zajmują się ambasady i urzędy konsularne, • wymienia najważniejsze cele polskiej polityki obronnej i podejmowane w jej ramach inicjatywy 	<ul style="list-style-type: none"> • Opracujcie w grupach projekty działań, które mogłyby przybliżyć Polakom ich sąsiadów. 		
44.	We wspólnej Europie	<ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze etapy tworzenia Unii Europejskiej, • cele i zasady funkcjonowania zjednoczonej Europy, • instytucje Unii Europejskiej, • przyszłość integracji Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cele integracji europejskiej oraz wyjaśnia, jak w UE są realizowane zasady pomocniczości i solidarności, • opisuje etapy integracji europejskiej oraz wskazuje na mapie Europy starych i nowych członków Unii Europejskiej, • wyjaśnia, czym się zajmują najważniejsze instytucje UE, • formułuje własne stanowisko na temat dalszego rozszerzenia oraz pogłębienia integracji Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotuj scenariusz obchodów Dnia Europy w twojej szkole. 	rozdział 37.	scenariusz lekcji
45.	W Polsce, czyli w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • być obywatelem Unii Europejskiej, • blaski członkostwa w 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa Unii Europejskiej, • sformułuje własne wnioski na temat korzyści płynących z 	<ul style="list-style-type: none"> • Zaprojektuj własną okładkę paszportu europejskiego. • Przygotujcie w grupach projekt wykorzystania jakiegoś unijnego programu edukacyjnego w waszej szkole lub unijnego funduszu w lokalnym środowisku. 	rozdział 38.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 36.–38.)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		Unii Europejskiej, • pozycja Polski w UE	członkostwa w Unii Europejskiej oraz na temat pozycji Polski w UE), • wskazuje przykłady działań mających na celu pozyskanie i wykorzystanie unijnych funduszy w najbliższym środowisku			
46.	Ten niespokojny świat...	• przyczyny i miejsca najważniejszych konfliktów międzynarodowych we współczesnym świecie, • działalność ONZ, • najważniejsze organy ONZ, • organizacje działające w ramach systemu ONZ	• wskazuje najważniejsze przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych, • wskazuje na mapie miejsca najważniejszych konfliktów międzynarodowych, omawia ich przebieg i próby rozwiązania jednego z nich, • wyjaśnia, czym zajmuje się ONZ, • wymienia najważniejsze organy ONZ	• Przygotuj prezentację dotyczącą zakończonych i wciąż trwających misji pokojowych ONZ (terytorium, zakres działalności, konsekwencje).	rozdział 39.	scenariusz lekcji
47.	Problemy współczesnego świata	• charakterystyka największych problemów współczesnego	• wyjaśnia, czym jest globalizacja oraz – odwołując się do konkretnych przykładów – wskazuje jej przejawy w	• Przygotuj plan akcji mającej na celu pomoc osobom potrzebującym z twojego najbliższego otoczenia. Zaplanuj swoją pracę: rozpoznanie potrzeb, zaplanowanie działań, poszukiwanie	rozdział 40.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 39.–40.)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		<ul style="list-style-type: none"> świata, przyszłość świata 	<ul style="list-style-type: none"> kulturze, gospodarce i polityce, wymienia najważniejsze problemy współczesnego świata, wskazuje rejony ich występowania i najważniejsze przyczyny, podaje przykłady działań, które mogą doprowadzić do poprawy sytuacji na świecie 	sojuszników, nagłośnienie sprawy, przeprowadzenie akcji, podział zadań i obowiązków.		
48.	Powtórzenie i podsumowanie działu: Polska, Europa i współczesny świat Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> napisał i zaliczył pracę klasową z zakresu działu tematycznego: <i>Polska, Europa i współczesny świat</i> 			praca klasowa (dział VIII)
• IX. Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa						
49.	Czy warto być przedsiębiorczym?	<ul style="list-style-type: none"> potrzeby człowieka a praca, postawie przedsiębiorczej, osobowość człowieka a praca zawodowa, cechy i 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje, na czym polega postawa przedsiębiorcza i wymienia przyczyny, z powodu których ludzie podejmują pracę, wymienia pięć rodzajów potrzeb człowieka i wskazuje, w jaki sposób praca pozwala zaspokajać ludzkie potrzeby, wskazuje cztery typy 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotuj projekt własnego pomysłu na biznes. W jakiej dziedzinie chcesz działać oraz jakie cechy i umiejętności w branży wybranej przez siebie są najważniejsze? 	rozdział 41.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		umiejętności człowieka przedsiębiorczego	osobowości i potrafi je powiązać z postawą przedsiębiorczą, <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy i umiejętności człowieka przedsiębiorczego i wykorzystuje je w swojej pracy 			
50.	Jak się stawać przedsiębiorczym?	<ul style="list-style-type: none"> budowanie postawy przedsiębiorczej rola autoprezentacji w kształtowaniu postawy przedsiębiorczej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaka jest rola pozytywnej autoprezentacji w kształtowaniu postawy przedsiębiorczej, wskazuje, w jaki sposób można zbudować postawę przedsiębiorczą, przygotowuje i przedstawia na forum klasy prezentację o swoich zainteresowaniach 	<ul style="list-style-type: none"> Poszukaj w internecie informacji na temat asertywności. Zastanów się, czy jesteś osobą asertywną. Co możesz zrobić, aby być bardziej asertywnym? Napisz, w jakich sytuacjach życiowych pozytywna autoprezentacja może pomóc w realizacji zamierzeń. 	rozdział 42.	scenariusz lekcji
51.	Czy więcej zawsze znaczy lepiej?	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie i specyfika rynku, mechanizmy rynkowe – popyt, podaż, cena, równowaga rynkowa 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje pojęcie niewidzialnej ręki rynku oraz definiuje pojęcie rynku, wymienia i definiuje trzy mechanizmy rynkowe oraz wskazuje, w jaki sposób wpływają one na siebie, wyjaśnia zjawisko dumpingu i potrafi odpowiedzieć, dlaczego niektórym przedsiębiorstwom 	<ul style="list-style-type: none"> Na podstawie dowolnie wybranego produktu lub usługi wyjaśnij, w jaki sposób działają prawa popytu i podaży oraz w jaki sposób cena reguluje ilość dóbr na rynku. Poszukaj w internecie informacji na temat elastyczności cenowej popytu. Jak sądzisz, jakich produktów i usług może dotyczyć to prawo? Uzasadnij swoją odpowiedź. 	rozdział 43.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 41.–43.)

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
			opłaca się sprzedawać produkty po zaniżonych cenach			
52.	Budżet domowy – co kupić, a na czym zaoszczędzić?	<ul style="list-style-type: none"> planowanie budżetu domowego, dochody gospodarstw domowych, wydatki gospodarstw domowych, racjonalne gospodarowanie budżetem domowym 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje zrównoważony budżet gospodarstwa domowego, wymienia główne źródła dochodów i rodzaje wydatków gospodarstw domowych, charakteryzuje i wykorzystuje w planowaniu najważniejsze zasady racjonalnego gospodarowania budżetem domowym 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotujcie w trzech grupach budżety następujących przedsięwzięć: przedstawienia, dyskoteki dla wszystkich uczniów w szkole, wystawy prac artystycznych uczniów waszej klasy. Podzielcie się zadaniami, które będziecie musieli wykonać, aby przygotować zbilansowane budżety. 	rozdział 44.	scenariusz lekcji
53.	Działać z głową – podstawowe zasady organizacji pracy	<ul style="list-style-type: none"> planowanie i organizacja pracy własnej, razem łatwiej – rola i znaczenie pracy grupowej, lider i jego funkcje w grupie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje i stosuje najważniejsze zasady organizacji pracy własnej oraz pracy grupowej, stosuje w praktyce schemat organizacji pracy w grupie, wymienia najważniejsze cechy i umiejętności dobrego lidera, planuje i razem z grupą i wdraża wybrany projekt artystyczny, naukowy lub sportowy 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotujcie projekt szkolnej gazetki, w której będziecie informować o życiu szkoły i sprawach uczniów. Razem z nauczycielem lub wychowawcą (po uzgodnieniu z dyrekcją szkoły) stwórzcie zestaw podstawowych zasad pracy grupowej w tej gazetce. Wspólnie wybierzcie lidera przedsięwzięcia, który rozdzieli funkcje i zadania oraz w porozumieniu z grupą wyznaczy cele do realizacji. Następnie rozpocznijcie zbieranie materiałów i akcją reklamującą waszą gazetkę w szkole. Po wydaniu pierwszego numeru 	Rozdział 45.	wskazówki metodyczne

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
				dokonajcie analizy waszej pracy, aby w przyszłości była ona jeszcze bardziej efektywna.		
54.	U podstaw kariery	<ul style="list-style-type: none"> planowanie kariery edukacyjnej i zawodowej, cechy i umiejętności wymagane przez współczesny rynek pracy, badanie predyspozycji zawodowych, zawody przyszłości i zawody schyłkowe 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie znaczenie ma dobrze skonstruowany plan kariery zawodowej dla wyboru szkoły ponadgimnazjalnej i późniejszej drogi zawodowej, opracowuje indywidualny plan kariery edukacyjnej i zawodowej, wymienia cechy i umiejętności dobrego pracownika oraz branże i zawody, które będą się w przyszłości rozwijać, i te, które będą zawodami schyłkowymi 	<ul style="list-style-type: none"> Przeprowadź ankietę z lokalnym przedsiębiorcą. Zastanów się, w jaki sposób planowanie i konsekwencja w działaniu pomagają mu w prowadzeniu własnej firmy. Porozmawiaj z bliskimi na temat ich zawodów. Z których doświadczeń warto skorzystać i przed jakimi ewentualnymi błędami, które oni popełnili, możesz się uchronić? 	rozdział 46.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 44.–46.)
55.	Jak się znaleźć na rynku pracy?	<ul style="list-style-type: none"> poszukiwanie ofert pracy, jak napisać dobre CV i list motywacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, od jakich głównych czynników gospodarczych i społecznych zależy sytuacja na rynku pracy, wskazuje miejsca, w których można znaleźć aktualne oferty pracy oraz skorzystać z doradztwa zawodowego, 	<ul style="list-style-type: none"> Wyobraź sobie, że jesteś przedsiębiorcą i poszukujesz kandydatów do pracy. Opracuj ogłoszenie prasowe, w którym precyzyjnie określisz wymagania wobec kandydatów. Postaraj się, aby ogłoszenie dotyczyło branży zgodnej z twoimi zainteresowaniami. Spróbuj napisać swoje CV. Zastosuj się do wskazówek podanych w podręczniku. Postaraj 	rozdział 47.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
			<ul style="list-style-type: none"> • podaje najważniejsze zasady sporządzania dobrego CV oraz listu motywacyjnego, • pisze samodzielnie własne CV i list motywacyjny oraz potrafi wymienić najczęstsze oczekiwania pracodawców i pracowników 	<p>się, aby z CV wyłaniał się obraz osoby energicznej i pogodnej.</p>		
56.	Jak zdobyć pracę i uchronić się przed bezrobociem?	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej, • bezrobocie i jego różne odmiany 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje się do rozmowy kwalifikacyjnej i wymienia najczęściej zadawane pytania przez pracodawców w czasie rozmów kwalifikacyjnych, • wskazuje, jakie zasady autoprezentacji są szczególnie przydatne podczas rozmowy kwalifikacyjnej, • omawia problem bezrobocia w swoim regionie i definiuje pojęcie stopy bezrobocia, • wymienia główne rodzaje bezrobocia i wskazuje ich przyczyny, • wie, w jaki sposób może w przyszłości zwiększyć swoje szanse na rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadźcie w klasie symulację rozmowy kwalifikacyjnej dotyczącej wybranego stanowiska pracy lub rozmowy wstępnej do szkoły ponadgimnazjalnej albo zespołu artystycznego. Wybierzcie razem z nauczycielem 3–4 osoby, które utworzą komisję rekrutacyjną, opracują profil idealnego kandydata, a następnie przeprowadzą krótkie rozmowy kwalifikacyjne z wybranymi uczniami. 	rozdział 48.	scenariusz lekcji

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
57.	Zakładamy własną firmę	<ul style="list-style-type: none"> • pomysł na biznes, • cechy i umiejętności dobrego przedsiębiorcy, • rejestracja działalności gospodarczej, • przychód, dochód, koszt, zysk, strata i inne pojęcia związane z prowadzeniem własnej firmy 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje procedurę rejestracji własnej działalności gospodarczej, • definiuje pojęcia: działalność gospodarcza, przedsiębiorca, przedsiębiorstwo indywidualne, • wskazuje główne przychody i koszty działalności gospodarczej oraz rozumie, kiedy i dlaczego może wystąpić zysk lub strata, • wyjaśnia, na czym polega planowanie przewidywanych kosztów i przychodów w firmie 	<ul style="list-style-type: none"> • Podzielcie się na 6–8-osobowe zespoły i opracujcie własny pomysł na biznes. W waszych grupach wyznaczcie osoby, które będą pełnić następujące funkcje: dyrektora finansowego, dyrektora marketingu i reklamy, dyrektora sprzedaży, kierownika zarządzającego ludźmi oraz 4 pracowników. Razem z nauczycielem zastanówcie się, jak przygotować się do realizacji pomysłu, a następnie spróbujcie go wdrożyć na terenie szkoły, zakładając fikcyjną firmę. Z jakich waszych usług mogliby skorzystać inni na terenie szkoły? 	rozdział 49.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 47.–49.)
58.	Powtórzenie i podsumowanie działu tematycznego Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • napisał i zaliczył pracę klasową z zakresu działu: <i>Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa</i> 			praca klasowa (dział IX)

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
• X. Współczesna gospodarka						
59.	Gospodarka rynkowa czy centralnie planowana?	<ul style="list-style-type: none"> zasoby naturalne, ludzkie i kapitałowe, gospodarowanie zasobami – gospodarka narodowa, cechy gospodarki centralnie planowanej i wolnorynkowej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy rodzaje zasobów w gospodarce oraz opisuje główne zasady racjonalnego gospodarowania zasobami, wskazuje najważniejsze cechy gospodarki centralnie planowanej i wolnorynkowej oraz przedstawia najważniejsze różnice między nimi 	<ul style="list-style-type: none"> Przygotuj prezentację multimedialną na temat dowolnego państwa z byłego bloku socjalistycznego, w którym po II wojnie światowej wprowadzono gospodarkę centralnie planowaną. Po prezentacji wspólnie z klasą zastanówcie się, jakie są dziś tego skutki. 	rozdział 50.	scenariusz lekcji
60.	Płacimy podatki. Jakie i dlaczego?	<ul style="list-style-type: none"> historia podatków w Polsce i na świecie, rodzaje podatków w Polsce, stawki PIT, CIT i VAT 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i definiuje rodzaje podatków występujących w Polsce, oblicza podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT), wyjaśnia, czym są podatki progresywny i liniowy oraz wskazuje różnice między nimi, wyjaśnia, co to jest VAT, jakie są podstawowe zasady naliczania tego podatku, kto go płaci i według jakich stawek 	<ul style="list-style-type: none"> Podzielcie się na dwie grupy. Niech wyznaczeni przez grupę przedstawiciele pójdą do urzędu skarbowego w celu uzyskania odpowiednio: <ul style="list-style-type: none"> – 1. grupa – deklaracji PIT-37 razem z instrukcją, – 2. grupa – deklaracji PIT-36 razem z instrukcją. Następnie poproście nauczyciela, aby przygotował dane dwóch fikcyjnych osób, z których jedna uzyskuje dochód z umowy o pracę, a druga – z działalności gospodarczej. Spróbujcie obliczyć należny podatek. 	rozdział 51.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
61.	Do czego służą pieniądze?	<ul style="list-style-type: none"> • historia pieniądza i jego podstawowe formy, • funkcje pieniądza w gospodarce, • przyczyny i rodzaje inflacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze rodzaje pieniądza występujące w gospodarce, • definiuje i szczegółowo opisuje cztery podstawowe funkcje pieniądza oraz podaje przykład obiegu pieniądza w gospodarce rynkowej, • podaje przyczyny i rodzaje inflacji, w wyniku której pieniądź traci na wartości, a gospodarka przestaje się rozwijać, • podaje aktualny poziom inflacji w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • Podzielcie się na cztery grupy, w których przygotujecie prezentacje multimedialne na temat walut. W pierwszej grupie przygotujecie prezentację na temat historii złotego polskiego w okresie międzywojennym, w drugiej na temat historii polskiego złotego po II wojnie światowej, w trzeciej grupie na temat euro, a w czwartej na temat dolara amerykańskiego. 	rozdział 52.	scenariusz lekcji, sprawdzian (rozdziały 50.–52.)
62.	Pieniądze pracują same – banki, giełda, inwestycje	<ul style="list-style-type: none"> • bank centralny i jego funkcje w gospodarce, • banki komercyjne – kredyty, oszczędności, inwestycje, • giełda papierów wartościowych – podstawowe zasady inwestowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, skąd pochodzi słowo „bank” i jakie ma ono znaczenie współcześnie, • wymienia funkcje banku centralnego i wyjaśnia rolę, jaką NBP odgrywa w polityce gospodarczej państwa polskiego, • wymienia główne funkcje banków komercyjnych w Polsce, • podaje, o co warto zapytać w banku przed podjęciem decyzji o wzięciu kredytu, i wie, jak i 	<ul style="list-style-type: none"> • Wybierz kilka dowolnych banków komercyjnych, które działają w twojej okolicy, a następnie wybierz bank, który – twoim zdaniem – jest najbardziej przyjazny dla klientów. Uzasadnij swój wybór na przykładzie konta osobistego, lokaty bankowej lub dowolnego rodzaju kredytu. • Podzielcie się na grupy. W każdym zespole wybierzcie jedną dowolną spółkę z indeksu WIG30 i przez miesiąc obserwujcie ceny akcji tej spółki. Spróbujcie dokonać analizy i zastanówcie się, co może mieć wpływ na kursy akcji wybranej przez was firmy. Po miesiącu przygotujcie prezentację podsumowującą i 	rozdział 53.	wskazówki metodyczne

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
			gdzie można ulokować swoje pieniądze, <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne funkcje giełdy papierów wartościowych 	przedstawcie na forum klasy swoje spostrzeżenia poczynione w grupach.		
63.	Budżet państwa i wskaźniki gospodarcze	<ul style="list-style-type: none"> dochody i wydatki budżetu państwa, deficyt budżetowy i dług publiczny, niebezpieczeństwo inflacji przy planowaniu i tworzeniu budżetu państwa, PKB, PNB i dochód narodowy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest budżet państwa, i wskazuje jego najważniejsze źródła dochodów i rodzaje wydatków, wskazuje na przyczyny powstawania deficytu i długu publicznego, definiuje pojęcie inflacji i określa jej wpływ na gospodarkę, posługuje się pojęciami: wzrost gospodarczy i recesja oraz interpretuje najważniejsze wskaźniki gospodarcze państwa – PKB i PNB 	<ul style="list-style-type: none"> Poszukaj informacji na temat PKB w Polsce po jej wejściu do Unii Europejskiej. Czy uważasz, że przystąpienie do UE przyspieszyło rozwój polskiej gospodarki? Uzasadnij odpowiedź. 	rozdział 54.	wskazówki metodyczne
64.	Jak państwo chroni pracowników i pracodawców?	<ul style="list-style-type: none"> prawa i obowiązki pracownika, charakterystyka umowy o pracę i innych umów zlecających 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze zalety zatrudnienia na umowę o pracę, wskazuje podstawowe prawa i obowiązki pracownika, wskazuje wysokość kosztów pracy w Polsce oraz wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> Jakie funkcje powinny pełnić związki zawodowe, aby gospodarka mogła się rozwijać i by powstawały nowe miejsca pracy? Poszukajcie informacji na temat reformy emerytalnej z 1999 r. oraz wcześniejszego systemu emerytalnego. Poszukajcie informacji wśród bliskich i 	rozdział 55.	wskazówki metodyczne

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		wykonanie pracy, • ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, • podstawowe informacje o systemie emerytalnym w Polsce	wszystkie rodzaje składek ubezpieczeniowych, które płacą pracownicy i pracodawcy, • określa, jaki jest sens ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych	przyjaciół na temat różnych rodzajów ubezpieczeń. Kto, kiedy i dlaczego powinien z nich korzystać?		
65.	Dobry szef, dobry pracownik – etyczne państwo	• etyka w miejscu pracy, • etyka zawodowa i etyka w biznesie, • znaczenie zachowań etycznych w biznesie	• definiuje pojęcia etyki zawodowej i etyki w biznesie oraz wskazuje na ich znaczenie w pracy zawodowej i w gospodarce, • wymienia przykłady nieetycznych zachowań w pracy i w biznesie, • wyjaśnia, jakie korzyści osiąga uczciwa firma i dlaczego bycie etycznym leży w interesie pracodawców i przedsiębiorców	• Poszukaj informacji na temat koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu. Napisz, jakie są jej główne założenia.	rozdział 56.	wskazówki metodyczne
66.	Reklama i marketing. Prawa kupującego. Obowiązki sprzedawcy	• reklama dźwignią handlu, czyli ABC marketingu i reklamy,	• wyjaśnia, w jaki sposób, stosując narzędzia marketingowe, przedsiębiorca może zwiększyć swoje szanse na sukces rynkowy,	• Napisz przykładową reklamację produktu elektronicznego, który ma ukrytą wadę. Wady tej nie mogłeś wykryć podczas dokonywania zakupu, np. zawieszająca się gra komputerowa. Podaj, kogo i dlaczego	rozdział 57.	scenariusz lekcji

AUTORZY: Piotr Krzesicki, Piotr Kur, Małgorzata Poręba

Lp.	Temat lekcji	Najważniejsze zagadnienia	Osiągnięcia ucznia	Propozycje edukacyjnego projektu uczniowskiego	Podręcznik	Materiały metodyczne
		<ul style="list-style-type: none"> • prawa konsumenckie, • organizacje konsumenckie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy skutecznej reklamy, • wymienia podstawowe prawa konsumenckie oraz obowiązki sprzedawcy, • podaje informacje, które powinny być zawarte w gwarancji oraz wskazuje różnice między gwarancją a niezgodnością towaru z umową, • składa reklamację w wypadku kupna towaru, który ma ukryte wady lub nie może być wykorzystany zgodnie z przeznaczeniem, • wskazuje instytucje zajmujące się ochroną praw konsumenta i wie, jak skorzystać z ich pomocy 	<p>powinieneś o tym poinformować oraz gdzie należy złożyć reklamację.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skorzystaj z podanych w podręczniku wskazówek i przygotuj projekt reklamy swojej szkoły (graficzny lub multimedialny). Postaraj się, aby nie zabrakło w nim humoru i ciekawych informacji dla potencjalnego kandydata do twojej szkoły. • Po uzgodnieniu z nauczycielem zorganizujcie spotkanie z miejscowym rzecznikiem praw konsumentów. Spróbujcie porozmawiać na ten temat z dyrektorem szkoły oraz rodzicami. Postarajcie się zareklamować to spotkanie, dajcie ogłoszenie do lokalnej prasy, poinformujcie swoich kolegów i koleżanki w innych klasach. 		
67.	Powtórzenie i podsumowanie działu: Współczesna gospodarka Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> • napisał i zaliczył pracę klasową z zakresu działu: <i>Współczesna gospodarka</i> 			praca klasowa (dział X)